

Kaksikäyttötuotteet

Yleistä

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan tavoitteena on joukkotuhoojaseiden leviämisen estämiseen tähtäävä asensulukupolitiikka, jota toteutetaan kansainvälisin sopimuksin ja monenvälisellä vientivalvontayhteistyöllä.

Kansainvälisiä vientivalvontajärjestelyjä ovat tavanomaisten aseiden ja kaksikäyttötuotteiden (**Wassenaarin järjestely WA**), kemiallisten ja biologisten tuotteiden vientivalvontajärjestelyt (**Australian ryhmä AG**), ohjusteknologian (**MTCR**) ja ydinalan valvontajärjestelyt (**NSG**), joilla pyritään jäsenmaiden vientivalvontamenettelyjen ja lupakriteerien harmonisointiin.

EU:n säädöksiin liittyvät tuotelistat vastaavat eri vientivalvontajärjestelyissä sovittuja luetteloita. Myös säädetyt menettelytavat ovat eri järjestelyissä sovittujen mukaisia, joskin EU on eräissä valvontamenettelyissä edennyt harmonisoinnissaan pidemmälle kuin mitä kansainvälisesti on edellytetty.

EU:n kaksikäyttötuoteasetuksessa (2021/821) kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, myös ohjelmistoja ja teknologiaa, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin ja joihin kuuluvat tuotteet, joita voidaan käyttää ydinaseiden, kemiallisten aseiden tai biologisten aseiden tai niiden maaliinsaattamisjärjestelmien suunnitteluun, kehittämiseen, tuotantoon tai käyttöön, mukaan lukien kaikki tuotteet, joita voidaan käyttää sekä muihin kuin räjähdystarkoituksiin että millä hyvänsä tavoin apuna ydinaseiden tai muiden ydinräjähteiden valmistamisessa.

Tullimenettelyt

Viennillä tarkoitetaan:

- a) unionin tullikoodeksin 269 artiklassa tarkoitettua vientimenettelyä;
- b) unionin tullikoodeksin 270 artiklassa tarkoitettua jälleenvientiä; jälleenviennistä on kyse myös, jos unionin tullialueen läpi tapahtuvan kauttakulun aikana on annettava poistumisen yleisilmoitus siksi, että tuotteiden lopullinen määräpaikka on muuttunut;
- c) unionin tullikoodeksin 259 artiklassa tarkoitettua ulkoista jalostusmenettelyä; tai
- d) ohjelmistojen tai teknologian siirtoa unionin tullialueen ulkopuoliseen määräpaikkaan sähköisellä viestimellä, kuten telekopiolaitteella, puhelimella, sähköpostilla tai muulla sähköisellä keinolla. Tähän kuuluu myös teknologian suullinen siirto, kun teknologiaa

Rajoituskäsikirja
Kaksikäyttötuotteet
5.11.2024

kuvataan puheensiirtovälineen välityksellä.

Kauttakululla tarkoitetaan:

EU:n kaksikäyttötuoteasetuksen (2021/821) mukaan unionin tullialueelle saapuvien ja sen läpi kulkevien muiden kuin unionin kaksikäyttötuotteiden kuljettamista unionin tullialueen ulkopuoliseen määräpaikkaan, kun kyseiset tuotteet

- a) on asetettu ulkoiseen passitusmenettelyyn unionin tullikoodeksin 226 artiklan mukaisesti ja ne ainoastaan kulkevat unionin tullialueen läpi;
- b) lastataan uudelleen vapaa-alueella tai jälleenviedään sieltä suoraan;
- c) ovat väliaikaisesti varastoituina ja jälleenviedään suoraan väliaikaisesta varastosta; tai
- d) on tuotu unionin tullialueelle samalla aluksella tai ilma-aluksella, jolla ne viedään kyseiseltä alueelta lastia purkamatta.

Kaikki muut kaksikäyttötuotteiden viennit ja jälleenviennit jäävät kauttakuljetuksen määritelmän ulkopuolelle ja ovat aina luvanvaraisia.

Kaksikäyttötuotteiden luvat

EU-luvat

Yksittäislupa = yhdelle tietylle viejälle myönnettyä lupa, joka kattaa yhden tai useamman EU-asetuksen 2021/821 liitteessä I määritellyn kaksikäyttötuotteen viennin yhdelle loppukäyttäjälle

Koontilupa = yhdelle tietylle viejälle tietyn EU-asetuksen 2021/821 liitteessä I määritellyn kaksikäyttötuotteiden lajin tai ryhmän osalta myönnettyä lupaa, joka voi kattaa viennin yhdelle tai useammalle määritetyille loppukäyttäjälle ja/tai yhdessä tai useammassa määritetyssä kolmannessa maassa

Unionin yleislupa = vientilupa, joka kattaa EU-asetuksen 2021/821 liitteessä I määritellyn kaksikäyttötuotteen viennin tiettyihin määrämisiin ja jota voivat käyttää kaikki viejät, jotka noudattavat lupien ehtoja ja vaatimuksia. Kyseessä ei ole varsinainen lupadokumentti, vaan näitä ovat Unionin yleisluvat EU001-EU008

Lupa EU:n sisäisiin siirtoihin = UM:n myöntämä varsinainen vientilupa EU-asetuksen 2021/821 liitteessä IV mainitulle erittäin sensitiiviselle tekniikalle ja tuotteille

Kansalliset luvat

Rajoituskäsikirja Kaksikäyttötuotteet 5.11.2024

Yksittäislupa = yhdelle tietylle viejälle myönnettyä lupa, joka kattaa yhden tai useamman kansallisen lain 500/2024 liitteessä määritellyn kaksikäyttötuotteen viennin yhdelle loppukäyttäjälle

Koontilupa = yhdelle tietylle viejälle kansallisen lain 500/2024 liitteessä määritellyn kaksikäyttötuotteiden lajin tai ryhmän osalta myönnettyä lupaa, joka voi kattaa viennin yhdelle tai useammalle määritetyille loppukäyttäjälle ja/tai yhdessä tai useammassa määritetyssä kolmannessa maassa

Kansallinen yleislupa FI001 = UM myöntää kansallisia yleislupia. Kansallinen yleislupa ei ole varsinainen lupadokumentti, vaan se annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella UM:n nettisivuilla ja viejät voivat sitä käyttää luvan ehtojen ja vaatimusten mukaisesti.

Asiakkaan velvollisuudet

Vietäessä EU-asetuksen 2021/821 liitteessä I ja kansallisen lain 500/2024 liitteessä mainittuja tuotteita ja palveluja viejällä pitää olla asianmukainen kaksikäyttötuotteiden vientilupa. Suomessa lupaviranomaisena toimii ulkoministeriö (jatkossa UM). Viejän täytyy varmistautua huolellisesti ja hyvissä ajoin ennen vientiä siitä, onko tuote tai palvelu vientivalvonnan alainen. Käytännön tullaustilanteessa vientiselvitystä tehtäessä tätä asiaa ei voida nopeasti selvittää.

Vientivalvonnan alaisuuden selvittämisen helpottamiseksi Euroopan Unioni on julkaissut korrelaatiolistan kaksikäyttötuotteiden tullinimikkeistä, jossa on aina kunkin tullinimikkeen kohdalla viittaus EU:n kaksikäyttötuoteasetuksen liitteen I mukaiseen tuoteluokkaan. Tuorein korrelaatiolista on saatavilla osoitteessa [Taric and Quota Data & Information - Kirjasto \(europa.eu\)](#)

EU-asetuksen liitteen I luokitukset ja korrelaatiolista ovat ainoastaan ohjeellisia apuvälineitä. Tuotteen vientivalvonnan alaisuuden ratkaisee ensisijaisesti ao. tuotteen ominaisuudet ja lupaviranomainen UM voi antaa kirjallisen ennakkotiedon valvonnanalaisuudesta ja vientivalvontaluokituksista.

EU-asetuksen 2021/821 liitteessä I lueteltujen kaksikäyttötuotteiden lisäksi liitteeseen I sisällyttämättömien kaksikäyttötuotteiden vientiin vaaditaan lupa, jos viejä on saanut toimivaltaiselta viranomaiselta tiedon, että kyseiset tuotteet on tai on mahdollisesti tarkoitettu kokonaan tai osittain

a) käyttöön, joka liittyy kemiallisten, biologisten tai ydinaseiden taikka muiden ydinräjähteiden kehittämiseen, tuotantoon, käsittelyyn, käyttöön, ylläpitoon, varastointiin, havaitsemiseen, tunnistamiseen tai levittämiseen taikka tällaisten aseiden maaliin saattamiseen soveltuvien ohjusten kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin;

Rajoituskäsikirja Kaksikäyttötuotteet 5.11.2024

b) sotilaalliseen loppukäyttöön, jos ostajamaata tai määrämaata koskee aseidenvientikielto.

c) käytettäväksi kansallisessa puolustustarvikeluettelossa lueteltujen sellaisten puolustustarvikkeiden osina tai komponentteina, jotka on viety jäsenvaltion alueelta ilman lupaa tai kyseisen luvan vastaisesti. jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädetyn luvan vastaisesti.

Lisäksi, mikäli viejä tietää, että liitteeseen I sisältyvät kaksikäyttötuotteet, jotka se aikoo viedä, on tarkoitettu kokonaan tai osittain johonkin yllä luetelluista tarkoituksista, viejän on ilmoitettava asiasta UM:lle, joka päättää, määrätäänkö kyseinen vienti luvanvaraiseksi.

Tullin velvollisuudet viennissä

Tullin tehtävänä on valvoa, että asiakkaalla on UM:n myöntämä voimassaoleva vientilupa ja tehdä vientilupiin tarvittavat merkinnät. Lupien tarkastukset ja merkinnät tehdään menettelyyn asettamisvaiheessa suoraan UM:n sähköiseen luparekisteriin ja tarvittaessa varmistetaan fyysisin tavaran tarkastuksin, että tavarat ovat niitä, mitä luvassa on mainittu.

EU:n yleisluvilla EU001, EU002, EU003, EU004, EU005, EU006, EU007, EU008 ja kansallisella yleisluvalla FI001 saa viedä kaksikäyttötuotteita kyseisten luvan edellytysten mukaisesti luvissa määritelyihin määrämäihin.

EU:n sisäisissä siirroissa UM:n myöntämä varsinainen vientilupa vaaditaan vain EU-asetuksen 2021/821 liitteessä IV mainitulle erittäin sensitiiviselle tekniikalle ja tuotteille.

Kauttakuljetuksen valvonta

Toisin kuin viennit, niin kaksikäyttötuotteiden kauttakuljetukset eivät ole luvanvaraisia kuin tietyissä erityistapauksissa. Tullin tulee pidättää kauttakuljetettava kaksikäyttötuote, mikäli Tullilla on tiedustelutietojen tai muiden lähteiden perusteella perusteltu syy epäillä, että tuotteet on tai on mahdollisesti tarkoitettu kokonaan tai osittain

a) käyttöön, joka liittyy kemiallisten, biologisten tai ydinaseiden taikka muiden ydinräjähteiden kehittämiseen, tuotantoon, käsittelyyn, käyttöön, ylläpitoon, varastointiin, havaitsemiseen, tunnistamiseen tai levittämiseen taikka tällaisten aseiden maaliin saattamiseen soveltuvien ohjusten kehittämiseen, tuotantoon, ylläpitoon tai varastointiin; tai

b) sotilaalliseen loppukäyttöön, jos ostajamaata tai määrämaata koskee aseidenvientikielto.

Rajoituskäsikirja
Kaksikäyttötuotteet
5.11.2024

Tämän jälkeen Tullin on ilmoitettava haltuun ottamisesta kauttakuljettajalle, jonka on haettava lupaa UM:stä kauttakuljetukselle 90 päivän kuluessa Tullin ilmoituksesta. Mikäli kauttakuljetettavalle tavaralle ei määräajassa anota lupaa, tulee Tullin siirtää asia UM:n ratkaistavaksi.

UM:n katsoessa, että kaksikäyttötuotteet eivät vaadi lupaa, haltuun otettu tavara on palautettava kauttakuljettajalle ja se voi jatkaa aiottuun määrämaahan. Mikäli UM ei myönnä lupaa kauttakuljetukselle, niin tavaran käsittelylle on kaksi vaihtoehtoa:

1. UM määrää tavarat palautettavaksi lähtömaahansa, tai
2. Mikäli UM:llä on perusteltua syytä epäillä, että tavaraa käytettäisiin lähtömaassa kiellettyihin tarkoituksiin, niin UM määrää tavarat hävitettäväksi tullivalvonnassa. Mikäli tavara on luonteeltaan vaarallista, niin UM voi lisäksi määrätä, että hävittämispäätös on pantava muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön.

Kauttakuljettaja vastaa kauttakuljetettavan tavaran säilyttämisestä lupa- ja muutoksenhakumenettelyn aikana syntyneistä kustannuksista sekä tavaran palauttamisesta lähtömaahansa tai hävittämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Sovellettava lainsäädäntö

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2021/821,
- Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta 500/2024